

LLORENÇ BELTRAN SALVÀ, "ES BARBÓ" (1873-1937). APUNTS HISTÒRICS D'UNA TRAGÈDIA. SEGONA PART

Gabriel Pieras Salom

Arxiver honorari i cronista oficial de la ciutat d'Inca
gpsinca@gmail.com

Paraules clau: Inca, barber, testament, judici, condemna, premsa, cronista, enfrontaments, Duran.

Resum: *Llorenç Beltran Salvà fou jutjat a la Sala de l'Ajuntament d'Inca. Va ser condemnat a mort. Dictà el seu últim testament sis hores abans de ser afusellat. Fou irònic fins el darrer moment. Fou corresponsal del setmanari Foch y Fum. Tengué confrontacions ideològiques amb mestre Miquel Duran. La tragèdia des Barbó és forta.*

Keywords: Inca, barber, testament, judgment, conviction, press, chronicler, confrontations, Duran.

Abstract: *Llorenç Beltran Salvà was judged in the Inca town hall. He is sentenced to death. He dictates his last will and testament six hours before being shot. It is ironic until the last moment. He was a correspondent for the weekly "Foch y Fum". He had ideological confrontations with teacher Miquel Duran. The tragedy of es Barbó is strong.*

1. INTRODUCCIÓ

A les X Jornades d'Estudis Locals d'Inca, celebrades els dies 27 i 28 de novembre de l'any 2009, presentava un estudi sobre la figura inquera de Llorenç Beltran Salvà, "es Barbó", afusellat fora del Cementeri Municipal, a la matinada del dia 19 de juliol de 1937. Passats els anys he anat arrellegant més informació sobre el dit personatge, i es fa obligat treure'n una ampliació per arrodonir amb més notes de vida aquest home que va viure una tragèdia sense cap motiu ni un, important i decisiu.

2. ANUNCI DEL CONSELL DE GUERRA I DE L'EXECUCIÓ

M'agradaria començar amb la transcripció d'una trista i vergonyosa nota de premsa publicada a *La Almudaina* el dijous 10 de juny de 1937, referida al Consell de Guerra que va patir Llorenç Beltran:

Orden General del día 8 de Junio de 1937. 1º T. en Palma de Mallorca

Consejos de guerra.

1º.- *A las diez horas y treinta minutos de pasado mañana, jueves día diez del actual y en el Salón de Actos del Ayuntamiento de Inca, se reunirá en Consejo de Guerra Ordinario de Plaza que ha de ver y fallar la causa número 146 de 1936, instruida por el Teniente de Infantería Juez, D. Gabriel Llaneras Riera contra el paisano Guillermo Vallori Bonafé, por un delito de adhesión a la rebelión.*

2º.- *A las diez y seis horas y treinta minutos de pasado mañana, jueves día 10 del actual y en el salón de Actos del Ayuntamiento de Inca, se reunirá el Consejo de Guerra Ordinario de Plaza que ha de ver y fallar la causa número 381 del presente año instruida por los trámites de juicio sumarísimo por el Teniente de Infantería, Juez D. Juan Guardiola Homar, contra el paisano Antonio Servera Simó, por manifestaciones contrarias al Movimiento Nacional Salvador de España.*

3º.- *A las diez y ocho horas y treinta minutos de pasado mañana, jueves día 10 del actual y en el Salón de Actos del Ayuntamiento de Inca se reunirá el Consejo de Guerra Ordinario de Plaza, que ha de ver y fallar la causa número 147 de 1936, instruida por el Teniente de Infantería, Juez don Juan Guardiola Homar, contra el paisano **Lorenzo Beltrán Salvá**, por dos delitos: uno de injurias al ejército y otro de manifiesta desafección y resistencia al Glorioso Movimiento Nacional Salvador de España.*

Per la seva part, en *El Diario Católico Correo de Mallorca* en el seu número 8.463 de dimarts, 20 de juliol de 1937, a la secció "Comandancia Militar de Baleares" es pot llegir:

EJECUCIONES

*Ayer por la mañana, junto a las tapias del Cementerio de Inca, fue cumplida la sentencia de muerte dictada por el Consejo de Guerra contra el paisano **Lorenzo Beltrán Salvá**, autor responsable de un delito consumado de adhesión a la rebelión.*

El mismo día y junto a las tapias del Cementerio de Palma, fue pasado por las armas el exguardia Civil Antonio Fenoy Blanes, condenado también a pena de muerte por un delito consumado de adhesión a la rebelión.

Les dues notes anteriors són d'una fredor majúscula. Commou molt el delictes *adhesión a la rebelión*. Sempre havia pensat que els qui es varen rebel·lar contra el Govern democràticament establert eren els militars i paisans ultradretans. Quina contradicció més gran!

Pens i torn a pensar com és possible que un home per *injúries* a l'Exèrcit i resistència al *Glorioso Movimiento Nacional Salvador de España* fos condemnat a mort i afusellat? L'odi al Barbó devia ésser molt gros i rancunios per part dels qui el condem-

naren i per aquells que ajudaren a condemnar-lo. Tenia seixanta-quatre anys, un vell en aquells temps, i els BONS el condemnaren a morir. Abans, a la sepultura on fou enterrat hi havia enterrats dos fills i una filla... Molts, però molts, callaren. Què degué pensar el pobre mestre Miquel Duran i Saurina? No crec que se n'alegràs! Ell, mestre Miquel, tenia un fill empresonat i esperant judici; era Llorenç Maria Duran i Coli, a qui acusaren de tirar un santcrist a una foguera quan era mestre a Sencelles. El Pares Franciscans l'ajudaren i el llogaren com a professor del Col·legi Beat Ramon Llull d'Inca i, anys més tard, exercí de psicòleg al mateix centre escolar.

3. TESTAMENT DE LLORENÇ BELTRAN SALVÀ

Tancat a la presó de San Domingo d'Inca, devers les dues de la matinada de dia 19 de juliol de 1937, dictava el seu darrer testament el reu Llorenç Beltran Salvà davant el notari Lluís G. Pascual i Ruiz. Davant mi tenc una primera còpia autoritzada pel notari Francesc Servera Amengual, número 232 i arxivat amb el número 661/1945 del notari Álvarez Paz.

Número doscientos treinta y dos.

En la ciudad de Inca, distrito de su nombre, día diez y nueve de Julio de mil novecientos treinta y siete, Yo, Lorenzo Beltrán y Salvá, hijo de los difuntos consortes Ramón y Antonia-María, natural y vecino de esta ciudad, de sesenta y tres años de edad, casado, barbero, hallándome en buen estado de salud y por tanto en el goce de mis facultades intelectuales y palabra clara, ordeno mi testamento abierto como sigue:

Declaro estar casado con Apolonia-Maria Alomar y Ramis, de cuyo matrimonio no tengo sucesión, careciendo de herederos forzosos.

Lego a cada uno de los Sres. D. Francisco Rayó, párroco de esta ciudad, a D. Miguel Llinás, pbro. de la misma y al Rdo. P. Pedro-Juan Cerdá, un cirio de tres pesetas (a cada, digo) y uno de una peseta al que ejercía antes el cargo de sacristán de esta parroquia.

Lego a mis sobrinos Francisco y Catalina Servera y Beltrán, hijos de mi hermana Francisca, la suma de quinientas pesetas a cada uno. Lego a cada uno de los hijos de mi hermano Bartolomé Beltrán y Salvá, cuyo número y nombre no puedo en este acto precisar, la suma de doscientas cincuenta pesetas.

En todos mis restantes bienes y derechos instituyo heredera universal a mi esposa la nombrada Apolonia-María Alomar y Ramis, a su libre voluntad, con la condición empero de que no puede hacer celebrar ningún sufragio de misas, ni asistir a acto alguno religioso en bien de mi alma, pues caso contrario le revoco la institución de heredera, queriendo que en este caso se distribuyan mis bienes entre los pobres más necesitados de esta ciudad, según la distribución que ordenare mi cuñado D. Francisco Servera, consorte de mi dicha hermana Francisca, al que nombro en este caso, por mi albacea universal con las facultades en derecho necesarias para realizar y vender mis bienes sin las formalidades de evaluación ni subasta pública, dejando la calificación de pobres al arbitrio del mismo y de los Sres. D. Juan Coli y Llobera, secretario de este Juzgado Municipal, D. Juan Truyol Llobera, procurador, D. Gabriel Buades de Can Sot, zapatero, y D. Guillermo Truyol de can Guiem Jordi, herrero de la calle de San Bartolomé.

Declaro que este es el primer testamento que otorgo que quiero se cumpla como mejor en derecho pueda valer.

Así lo ha expresado y otorga el referido D.Lorenzo Beltrán y Salvá, en un solo acto, siendo las dos horas y cincuenta minutos, ante D. Luis G. Pascual y Ruiz, Abogado del Ilustre Colegio de Barcelona y Notario del Ilustre Colegio de las Baleares con residencia en esta ciudad y los testigos rogados por el testador, D. Elías Bellés y Fabregat, D. Andrés Jaume y Reus y D. Pedro Bestard y Oliver, todos mayores de edad y de este vecindario, quienes manifiestan no tener impedimento legal para serlo, afirman conocer al testador, haberlo visto y entendido y tener a su juicio la capacidad legal necesaria para testar. Leído por mi este testamento integramente y en alta voz al otorgante y testigos por haberlo así elegido previamente advertidos de su derecho a leerlo por sí, ha manifestado aquél estar conforme con su voluntad y lo firma con los testigos. Del conocimiento, profesión y vecindad del otorgante, de tener este a mi juicio la capacidad legal necesaria para testar; de haber expresado su voluntad a mi presencia y la de los testigos; de haberse redactado con arreglo a ella este testamento; de haberse cumplido en su otorgamiento todas las formalidades legales y de todo lo demás contenido en este instrumento público y de que no me exhibe el testador su cédula personal por no tenerla en este acto y no poderse demorar este otorgamiento quedando advertidos de que debe presentarse dentro de ocho días. Yo, el notario, doy fe. Lorenzo Beltrán, Elías Bellés Fabregat, Andrés Jaume, Pedro Bestard. Hay un sello de la notaría. Signado, Luis G. Pascual y Ruiz. Rubricado,

El mismo día del otorgamiento remito al Sr. Decano de este Colegio el oficio prevenido para el Registro General de actos de última voluntad, doy fe. Pascual. Rubricado.

Falleció el testador día diez y nueve de Julio de mil novecientos treinta y siete, según certificación librada por el Juzgado Municipal de esta ciudad en el día de hoy. Inca diez y ocho Abril de mil novecientos cuarenta y cinco. Servera. Rubricado.

4. CERTIFICACIÓ DE L'ACTA DE DEFUNCIÓ

La certificació de l'acta de defunció dona prou informació i, per tant, n'ofereix el text complet transcrit:

Don Pedro Balle Grau, Juez municipal de la ciudad de Inca, provincia de Baleares y encargado de su Registro civil

CERTIFICO que según consta del acta reseñada al margen y correspondiente a la sección III de este Registro Civil

D. Lorenzo Beltrán Salvá, nacido en Inca, de sesenta y tres años de edad, hijo de Ramón y de Antonia María, casado con Apolonia María Alomar y Ramis, de cuyo matrimonio no dejó hijos

FALLECIÓ en Inca, el día diez y nueve de Julio de mil novecientos treinta y siete a consecuencia de haber sido ejecutado en las tapias del cementerio de esta ciudad, según oficio del Sr. Juez de Instrucción; y para que conste donde y a los fines que convenga expido el presente en Inca, a 19 de Octubre de 1945. Firma del encargado del Registro y firma del Secretario, Pedro Balle y Juan Coli.

5. COL·LABORADOR DE LA REVISTA HUMORÍSTICA *FOCH Y FUM*

Una vegada explicat el tràgic final de Llorenç Beltran, convé recercar en els anys previs per comprovar la seva activitat periodística. A la revista humorística *Foch y Fum*, hi escriví moltíssimes vegades, i diríem que n'era el corresponsal a Inca. L'amistat amb el director de la revista Jordi Martí Rosselló, conegut amb el pseudònim d'"es Mascle Ros", fou forta i sincera. Les seves cròniques durant la II República foren molt nombroses, i podem dir que durant els cinc anys de durada hi escrivia cada setmana.

Serà interessant que abans de parlar de les col·laboracions vegem allò que va ser el *Foch y Fum*. Segons expliquen¹ Font i Serra, el setmanari dirigit per Jordi Martí Rosselló va ser publicat a Palma entre 1917 i 1936. Era una publicació caracteritzada pel seu to humorístic, irònic i satíric, que la diferenciaven de la resta de publicacions periòdiques de l'època controlades pels més poderosos. Jordi Martí i Rosselló, conegut amb el malnom d'"es Mascle Ros", en va ser el director i gairebé l'únic redactor en les seves tres etapes: de 1917 a 1920, de 1922 a 1927 i de 1931 a 1936.

El setmanari va néixer en un context de caciquisme, encapçalat per Joan March –conegut com "en Verga"–, un mercader que dominava tota la societat mallorquina gràcies al poder econòmic que li havien atorgat els seus obscurs negocis. Va ser l'any 1917, "l'any de la fam", que comparegué *Foch y Fum* amb una gran acollida entre les classes populars. Precisament l'èxit de la publicació rau en la seva actitud trencadora: un cert to d'esquerres, popular, còmic i barrejat amb la xafarderia. De fet, cada número produïa un gran impacte públic i, la majoria de vegades, provocava l'escàndol.

Llorenç Beltran hi col·laborà moltes vegades, ho feia de manera assídua. En els primers números del *Foch y Fum* corresponents a l'any 1917, sortiren cròniques d'Inca signades per *en Jordi de Son Catiu*, però que feien la seva oloreta. Fou en el número 39 de 9 de novembre del citat any 1917 que podem llegir la seva signatura *es Barbó*. No escrivia gaire en català i ho feia malament. El castellà va ser la llengua que emprà durant molts de números del setmanari. Vegem la –suposadament– primera col·laboració:

D'INCA. REPICADA BORBÓNICA

¿Que tal?

No vos deya, amats lectós disapte passat, que sa abtitud adoptada per primates polítichs Mauristes, Conservados y Lliberals; entengadmos! Iliberals los del bloque no escusarian sa luxa; ido si seño; comensaren per sedí puestos y dexá ses minorias per los disidents y es de sa independensi y hasta aixó no bastá.

1 FONT I ROIG, Joan; SERRA I BUSQUETS, Sebastià. *Foch y Fum. Setmanari mallorquí, populá y castellá d'es que susa, inimích de ses penes y amích d'es bon humó*. Palma (1988), Ajuntament de Palma.

Un grupo que desididament acordá acudí a ses urnes presentand candidats per tots es districtes y en tot caracte independent, diumenja dia 4 com tenia promes va presenta per sa proclamació a aspirants a concejals 7 seños ciutadans Inqueros.

¡Sa meua profecia cumplida queda!

Aquests bons seños, tenen es proposit cas de asser elegids pes cos electoral, acudí á ses sesiones que: ceJebri es nostro Ajuntament y obrá a consiensi propi; res de ventilá allá dalt asuntos de enemistats personals que pugui tení un o altre Señor Concejal per tipo que siga. A nes Consistori (si es cas arriba) aniran amb so unich fi de colabora amb tot lo que per sa ciudad Inquera creguen de utilidad, com tambe a oposarsé prosperí tot lo que creguen detestable.

¿Vos agrada s'oferiment?

Aquests seños, no disponen de credenciales per complaura petisions de empleos, no sa comprometen a fervos cap fill Canonge ni llevá multas, militares, lo que sí asseguren, que estan tocats de pits y molt menos hey van llogads.

¿QUE BUFAS?

¡Ala Inqueros! Cada cual, es cada cual, triau aquesta vegada que ocasió teniu, y cas de durmosné un xasco, noltros nínjú mes, serem es responsables.

Triem tots, y que tanguem asert. Manau feínas a vostro consiudadá Inquero: (antes) es Barbó avuy) XISPA DE FOCH

NOTA. La Veu d'Inca y los seus fan mutis y res diuan de sa meua cotxeria, amollauvós de sa cotilla y cantau cla.

A continuació podrem llegir la crònica que va publicar al número 266, de 31 de gener de l'any 1936. Està escrita en castellà i dona molta informació:

De Inca. (Retrasado)

MITIN DE IZQUIERDAS EN EL TEATRO PRINCIPAL

Organizado por el recién nacido Partido socialista en nuestra Ciudad, ha tenido lugar el 1.º de una serie en proyecto, que las masas obreras y los miles de burlados y robados por el Crédito Balear esperamos impacientes.

Nos consta que existe un fuerte núcleo anti-MARQUISTA, que extendió sus alas y propaganda, no limitándose a Inca solamente, si que abarca Lloseta, Bínisalem, Alaró, Llucmayor y uno que otro Pueblo, cuya actitud hará seguramente que el 16 del venidero Febrero sea movidito.

Las masas obreras se mueven y llenan hasta los topes el local, con la particularidad que se ve mucha obrerista Inquense, señal evidente que el asunto Social les va interesando.

Atestado el espacioso Teatro por todas partes aparecen dirigentes y Oradores. Viene la presentación y empieza Vila por la U. G. T. hace historia de las persecuciones a la clase trabajadora por los del bienio negro, aconsejando el bloque único de izquierda y la función de las Juventudes que su única salvación, podrán encontrarla en el Socialismo, desde donde podrán agrupados defender sus intereses.

Síguele en el uso Monserrat Parets el incansable batallador proletario, después del saludo habla pausadamente y aconseja a las masas Inquenses sigan a su Dios, su religión y su Patria.

Vendrán otros (dice) que hablarán en nombre de la Paíría... aquella patria explotada por Fernando VII, Carlos V, Borbones y el Dios del dinero.

Habla luego de la combinación Lerroux Gil Robles y nos relata jocosamente un cuento adecuado, sale a relucir el Straperlo y otros turbios negocios sin dejar al olvido el ensanchamiento de La República.

Trata del asunto del paro, los causantes, el remedio y las promesas incumplidas de las derechas.

Hace un llamamiento a la clase media, les habla de sus vicisitudes y cabildeos debido a los Trusts acaparadores y la explotación en descuentos y Bancas.

Nos trata de la 1.a República del 73 y sus hombres, de la 2.a cuando el 31 hasta el 33 con los dirigentes del bienio, las pesadillas y vicisitudes hasta el presente por los enemigos que no quieren República. Aconseja la recuperación de la 3a República la que seguramente será una República fundamentada en principios Sociales y por tanto la última y verdadera República.

A continuación García por la Federación Balear, muy fatigado, muy afónico y muy altivo (a pesar de todo) hace historia del advenimiento de la 2.a República.

Relata los trabajos que en materia de enseñanza y legislación social, hicieron Azaña y los Socialistas, lo que vino luego debido al célebre D. Alejandro.

Nos refiere atropellos en Carbaín, Asturias y tantos otros lugares.

Hace mención a los 25.000 y pico de perjudicados por el Crédito Balear y los 35 millones robados; y lo más raro del caso que todos gozan de libertad.

Termina después de ciertos, jocosos y adecuados pasajes y a continuación Ferratjans, Presidente de la U. G. T. dice: que hoy más que nunca, ya que Inca desde estos momentos tiene una organización Socialista (su sueño dorado) se siente satisfecho ante las masas de trabajadores de ambos sexos Inquenses.

Hace un parangón de la virtud y comportamiento de Azaña, las leyes implantadas por Largo Caballero-Prieto ante el Banco de España y en Obras Públicas con infinidad de proyectos- Fernando de los Rios desde Instrucción Pública, afanándose para instruir la clase trabajadora Española.

Trata de las elecciones del 35 y mientras las Izquierdas con 1 millón y 200 mil votos más que las derechas, perdieron las mayorías, las disidencias izquierdistas las aprovecharon las aprovechadas derechas.

Saca a relucir el mandato Lerroux-Gil y los 16 millones al CLERO.

Relata los atropellos en transportes, habla del Straperlo, Crédito Balear y la Justicia, que caso de triunfar las Izquierdas el día 16, ya el 17 hay que pedir un Juez especial que revise la causa y haga retornar los millones escamoteados y meta los ladrones a la CÁRCEL.

Deseamos que la Iglesia, añade, se meta en sus funciones, pero esas derechas como ellos, llevan sus medallas con Dios y un adverso de 5 ptas. y esa es su verdadera medalla.

Nos han deleitado dos horas y media y las aclamaciones no han cesado. En fin, una buena jornada y hasta otra.

L. Beltrán

MUNICIPALES

A la Sesión de hoy, asisten 6 señores Concejales.

Trámites de rúbrica y solicitudes para construir y reformar viviendas, que se autorizan. Entran Mateu y Ferragut al aprobarse las relaciones de jornales brigada Municipal.

Avance presupuesto de la reforma Escuela Tiraset.

Informe de la comisión sobre mejoras pedidas en el escalafón, a inclusiones en el mismo, de los ex-empleados Aleñar y Dupuy y la Comisión opina no debe acceder a unos y otros razonando los motivos.

Enseñat se interesa por los señores Dupuy y Aleñar dándose lectura a sus solicitudes y alega el Sr. Enseñat, que esos señores son empleados (aunque suspendidos) mientras no recaiga el fallo pendiente y por tanto tienen derecho a figurar en el aludido escalafón.

Mateu opina en contra historiando los fundamentos de su tesis.

Capó asiente con Mateu en cuanto a Dupuy y Aleñar, pidiendo datos sobre los otros solicitantes y Mateu aclara los motivos del informe.

Capó se lamenta que un empleado moderno figure de 2.a y en cambio aquellos con más antigüedad son de 5.a entendiendo que deben ser atendidas sus peticiones.

Reus Interviene y abunda en los dichos del Sr. Capó.

Se debate y dan explicaciones cada uno en las suyas interviniendo Enseñat, el Alcalde y Reus.

Tras larga y fatigosa discusión, se acuerda, después de la intervención de Ferragut y Maicas, que quede aprobado el dictamen de la Comisión.

Unos ruegos y preguntas del Sr. Reus y una petición del Sr. Mateu, amén de otra que hace el Sr. Enseñat y fenece. L. Beltrán

També d'Inca. Barbó a SUSCRIPTORS "Foch y Fum". No me fassen descapdellar y perdre es temps. Na Rosa d'es soldats sérca VOTS y diu que enguany no va de Verga y si en Gil de las calzas verdes se ha fet Republicanot, tampoch ferá lo de l'any passat ja que moltes beates se han desenganades, volen el AFRICANO XIII.

Lo de ses bregues del Club Central, Hereu Xilles, Florencio, Metge Riera, ja vos deia que no som Socio y no heu vaig veure, mutis y ja heu dirá qui vulga. Barbó

Final de Inca: Señó Director des "Foch y Fum". Molt Sr. nostro: A Inca se ha celebrat un acte humanitari... te carácter de Social... han omplida sa panxa a deu o dotze dotsenas de treballadors y los participan que en lo succesiu seran partícipes en beneficis. Se tracta de Can Xilles, va asistí a l'acte el Pare Cerdá y va acabar Tutti contenti. El Xaldi.

REVERSO. ¡Can Xilles! Sa casa d'es jornals de sa fam. 8 hores y... y... y... per dues pesetas. Es Poble.

Nota.- venen eleccions.

Dia 17 de juliol de 1936, amb el número 290, sortí el darrer *Foch y Fum*. No sortí pus mai més. En aquest número hi escrigué, com sempre, "es Barbó". El problema que hi ha és que la pàgina amb l'escrit de Llorenç Beltran està espenyada i no es pot llegir tot. Així mateix, transcriuré allò que es pot llegir:

De Inca

A sa sessió d'avuy, asisteixan 3 señors Concejals y 4 espectadores. Calma Xixa (davant tant de butiburrillo demunt es tapete). Aprobació d'acta, gastos brigada y solicitudes (entra Mateu) relació de facturas.

Balance trimestral, entrades y sortides, resultantuna existensi de 11 mil y pico de pessetes en caixa. Presupuesto extra, per edificació Escola Graduada (ja era hora).

Otras menudencias y fenece sin pena ni gloria.

L. Beltrán

Otra Instantanea

Hoy que para nuestro bien merecido descanso, nos tenéis para unos días en la playa, con el fin de reponer las gastadas energías, propias de los sesentones, (y lo que cuelga ya) en medio de la placidez y el silencio, y añadamos a ello vida solitaria, ya que nuestros vecinos brillan aún por su ausencia, lugar y ocasión propicias para meditaciones; se nos ocurre pensar en los tiempos que corremos.

El proceso y desarrollo de la corriente Social, nos ha conducido ciertamente en el intrínquilis y desbarajuste de la vida que vivimos, no precisamente España, si que podemos tratarlo (sin temor a ser desmentidos) de evolución Mundial.

Prodúcense las naturales alternativas y oscilaciones, los flujos y reflujos, que ora empujan a individuos y colectividades hacia un triunfo que parece cercano, ora... En la gigantesca pugna que media en nuestra España entre el Estado y el Fascio, han...

6. ENFRONTAMENTS PERIODÍSTICS ENTRE MIQUEL DURAN I LLORENÇ BELTRAN

Dues personalitats tan fortes com mestre Miquel Duran i Saurina, "Cap de llàntia", i mestre Llorenç Beltran Salvà, "es Barbó", s'havien d'enfrontar amb força i emprant un llenguatge gruixat. Ambdós eren periodistes i gaudien de premsa més o manco pròpia. Entre el 2 de gener de 1915 i el 13 d'abril de 1918, sortí cada setmana *La Veu d'Inca*, amb un total de 171 números i propietat de Duran. Llorenç Beltran col·laborava a la revista *Es Gallet*, i amb més profusió a la coneguda amb el nom de *Foch y Fum* (1917-1920, 1922-1927 i 1931-1936).

Mestre Miquel Duran era un fervent catòlic, sens dubte amb idees integristes, amb total submissió a l'autoritat clerical, i Llorenç Beltran, un anticlerical furibund amb una idea clara de les funcions de la clerecia, que no havia de ser un poder fàctic, sinó que havia d'estar al servei del poble i donar exemple del que predicaven.

La diferència avui entre els dos personatges és enorme. Mestre Miquel Duran i Saurina és Fill Il·lustre de la ciutat d'Inca i té carrer dedicat. Llorenç Beltran i Salvà és un roig afusellat, enterrat i oblidat.

Vegem l'escrit que mestre Miquel Duran, signant M. D., dedica a mestre Llorenç Beltran, "Barbó" en el número 63 de la revista *La Veu d'Inca*, en data d'11 de març de 1916:

**QUATRE MOTS DE SA VERITAT AN ES BARBO I A TOTS ES BARBONISANTS
SENSE BARBARIA**

Aquest escriptoretxo de ses col·floris està pregonant, un dia i un altra dia, damunt Es Gallet que ha fet callar La Veu d'Inca, pensant, en la seva presunció de polemista de cap d'ala, haver fet acabar els menuts a tota una Redacció a on hi figuren una partida de persones de carrera, que tenen demostrat que no se moquen amb sa mà esquerra en això de sostenir polèmiques. D'estrafolari! Si no vos contesten, es perquè consideren que no sou capaç de sostenir una tèssis doctrinal; perquè sempre vos rebaixau an els personalismes rastres; perquè en fer quatre afirmacions o negacions salpicades de barbonades Ja estau llest.

Contra s'opinió de mos companys de Redacció vaig a presentar, amb alguns conceptes generals, tota la vostra obra denigrant. No veng a desfer vostres mentides de detall; això vós heu sabeu fer millor que jo; basta lligir-vos.

Publicau que fa mig any que me donau l'andera. Vos heu quedat curt, sant homo! Si mirasseu la col·lecció d'Es Gallet, veuríeu que poríem fer un volum ben gros de tot lo que heu escrit contra mi, dençà que feis barbonades. I tot per què?

Ajajajai... riaies fa vostra estúpida ridícula. Mirau: en tot lo que heu escrit, xerrat i embolicat fil contra mi, no sou estat capaç de tirar-me a la cara, una sola falta que'm deshonri davant la societat. Poreu haver-me dit noms, que no estan, en es diccionari, ni les posen a sa pila bautismal; poreu haver enviat a vostro fill, que m'insulti davant es portal de ca nostra; poreu haver organitzat una guarda d'al·lots pussés perquè em diguen lo que vos me deis amb tant poca gràcia; pero no sou estat capaç amb tota vostra literatura tavernària fer-me pujar les colors a la cara...! no es que no n'ageu tengudes intencions, vos que vos trobau un héroe, amb això de publicar faltes dels altres i destapar, caretes. Si em trobau flaca no em perdonau. No n'hi hagués hagut per començar... ¡Quines aigos correria jo a hores d'ara.

Aquí lo que queda de manifest es vostra malícia, vostra bamboleria i vostres virolades, que les han sentides de tota la Roqueta, perquè vós, com deis, escriviu en es setmanari més popular de Mallorca.

Au, idò!

Ja sé que em direu, a falta da raons i de matèria, que si en Pau ha fet allò, que si en Pere ha feia això altra, i vós que heu fet?... fent-me càrrec a mi de tots els pecats d'Israel, vertaders o calumniosos, per denigrar persones de la dreita.

A poc a poc, estimat de ses colshoris. I jo que em som de sa mort d'en Bergues? jo no més som responsable, dels meus actes i en tot cas de les malcriadeses dels meus fills, per ser menors d'edat, com vós heu sou dels vostros, per més que vos hi empenyeu i per més que escrigueu barbonades, jo no més som responsable dels meus actes, i no hi ha que dar-Ii voltes. No hi haurà cap tribunal justicier que em condemnàs per les dolenties que puguen fer els vostros germans, ni del mal que els alemanys han fet a Verdun, N'hi hi haurà cap confés que em faci càrrec a mi de que vós no aneu a missa, per sistema.

Això és sa veritat pura, i no volgueu treure ses coses fora des lloc, imputar-me càrrecs del germà proïsme, homo de Deu!

En esser aquí, ja vos veig, espaseta garrida: me direu lo de sempre, que jo som el propietari de La Veu d'Inca i pel pecat d'esser-ho som objecte de vostres investides, perquè la Veu no duu les notícies (d'escàndol) que vós publicau. Oh insigne pedant! si noltros mos haguéssem fet eco de les noves o falsedats que vos mos senyalàveu, hauríem convertit el setmanari en La Veu de la porqueria d'Inca. I això germanet, ens estaria ben lleig; la llei de Deu mos fa nosa per fer, com vos, barbonades, i vós... ¿per què no duis informació de restauració de costums, d'urbanització de la Ciutat, d'art, de literatura, de progrés, de cultura, de sociologia catòlica, de funcions d'església, de les virtuts de la gent de bé, de la caritat de les Conferèn eses de Sant Vicens de Paul, etc. etc.? Aquesta és la informació que cal a tot corresponsal ben orientat i aquesta es la missió que té La Veu d'Inca i no fer barbonades com les vostres. ¿Heu sentiu, oh periodista d'un sol tema?

Més ai! si noltros per donar gust en Es Barbó i greix en el dimoni (no volem dir que aquests noms siguin sinònims) mos haguésseu decidit a treure a rol-lo les flaqueses del germà proïsme, el primer qui n'hauria tocat ses terribles conseqüències seria estat Es Barbó i companyia. Era sa cosa més natural del món, que com a contrincant, comensàssem per veure si tenia res desigual la seva família i les famílies dels seus apuntadors, per treure en col·lecció ses misèries i flaqueses, que ell, tant cuidadosament, ha deixades dins es tinter.

Pot donar gràcies en el bon Jesús, es Barbó, que noltros, perquè anarn a missa i mos confessam, no hem escoltat els seus consells, que sinó...

Ara estic perdut; aquí es Barbabó mos xapa de mig a mig, dient-nos que noltros també hem duit notícies d'immoralitat i em fet campanya de difamació.

Això es mentida. Mai per sistema hem publicat res poc edificant. Si qualche vegada La Veu d'Inca ha aixecat la veu contra coses dolentes, es estat quant ja era més mal el callar que el parlar, per no fer-mos solidaris del mal exemple amb nostro mutisme. Es estat quan el poble protestava de qualche escàndol, i noltros no hem fet res més que recollir la protesta popular, desitjosos d'orientar als qui encara estaven desconcertats. Es estat, quan han volgut donar carta de naturalesa en nostra Ciutat en el càncer de la civilització moderna, qui per cert, ha fet

numeroses víctimes de cos i ànima. Es estat quan la murmuració era tan grossa i tan feresta la confusió de notícies, que perillava el bon nom de la virtut d'una persona angelical. I encara així, mos hem guardat prou de fer descripcions, d'entrar en detalls que porien agravar la situació.

Mai hem guardat rencor a negú ni mos ha animat l'esperit de venjança. Tot lo que hem dit, sempre mos ho ha inspirat l'amor que tenim a nostra Ciutat, que voldríem que fos la més honorada, la més culta i la més cristiana del món.

Abans d'acabar, vos hem de fer saber, Barbó insigne, que si no contestam a vostros escrits, no és perquè vos tenguem por; sabem quina talla feis; feis sa talla d'es Barbó. No vos contestam per no tenir el setmanari per polèmiques inútils que no condueixen en lloc. Vos no teniu més que un tema i un tema brut i no és bo donar a l'honestetat de nostres amics i a la innocència de nostres petits lectors el menjar verinós que vos paiu; el mateix Director des Gallet el troba indigest, segons digué a un amic nostro, com vós també a voltes haveu traslluit dins vostros escrits.

Creis-me, Barbó de la meva ànima, per amor de Déu, deixau vostro ofici de barbonejar. Que en fareu de tenir corifeus que vos adulen si de cada dia disminueix la clientel·la a vostra barberia? I no digueu que són els reaccionaris que vos decanten sa feina, que sou vós amb vostres intemperàncies i amb vostres barbonades.

M(iquel).D(uran).

COMUNICAT

Per conducte de dos subscriptors, hem rebut de mestre Llorenç Beltran, el comunicat que publicam a continuació, respectant l'ortografia (jo, per la meua part, l'he corregida lleument) i llenguatge d'aquest popular escriptor, encara que no encaixi bé dins el modo d'esser d'aquest setmanari.

Sr. D. des del Setmanari "La Veu d'Inca": Molt Sr. meu: Li suplich que en so únic fi d'aclarar conceptes, doni cabuda a ses columnes de son setmanari, a s'original que acompany; favor que espera mereixi aquest humil servidor seu.

Llorenç Beltran Salvá. (a)Barbó

Podrà esser cert, que a ses oficines Municipals no consti se m'hagi donat permís ni la tirada corresponent, com també pot ser no consti que en seu dia presentàs plano i corresponent sol·licitud; coses una i altra raríssimes tota vegada que a penes adquirit el local de referència vaig procedir de sa següent manera:

1. Acudí en so fi d'orientar-me per sa tramitació del plànol i demás requisits a l'entonces Alcalde D. Domingo Alzina, manifestant-me aquest Senyor, m'avisàs en so llavors encarregat d'obres, D. Pedro Dupuy.

Seguint ses seves instruccions, es mateix dia vaig fer lo propi; visità el Senyor Dupuy i una vegada que aquest Senyor m'enteràs detalladament des tràmits a seguir, sense demora de cap classe, estenc de puny i lletra propi una atenta sol·licitud, com també vaig traçar es corresponent plano i firmat aquest per el conegut

mestre d'obres d'aquesta Ciutat, mestre Biel Payeras i ambdós per la meua mà fas entrega de dits documents el dia següent a l'esmentat Senyor Dupuy.

Haurien transcorreguts quinze o vint dies des de tal entrega, quan el Senyor Dupuy textualment me digué: Avui en so tren de les 8 i mitja, ha de venir l'Arquitecte; procura esser en el trast de les 4 i mitja a les 5 i vendrem per arreglar lo de la tirada; consti a on pugui el conveni que antes de l'hora indicada, Arquitecte i encarregat de s'Ajuntament, inspeccionaven es local de referència i consta, també; que aquell donà a D. Pedro Dupuy ses degudes instruccions. Al dia següent (i sentint no recordar fetxes) provist de cinta mètrica, claus i banderetes vengueren los empleats del Municipi D. Miquel Arrom i el Senyor Dupuy es qui después de midada i altra, fixaren els claus que havien de servi com a guia per el tant cacareat frontis.

Varios dies después me manifestà el Senyor Dupuy podia emprendre ses obres de referència i axí vaig fer-ho.

Es tot això tan cert, que dispost estic a provar-ho a on convengui o interessi.

Dades aquestes sèries d'explicacions, supòs que los sensats i imparcials lectors de "La Veu d'Inca" reconeixeran no és tan feo el meu procedir com suposa mestre Miquel Duran i és més encara que fins i tot ell mateix reconeixerà que es nostro Ajuntament antes i molt antes d'acordar es derribo havia de procedir a instruir es corresponent expedient en so fi d'apurar responsabilitats; proposició sostinguda per el consejal D. Miquel Amengual i denegada pel Senyor Alcalde de la qual mestre Miquel Duran fa cas omís en son escrit de dissabte.

Per avui únicament m'interessa fer constar que tranquil·líssim esper des nostro Ajuntament sa recta justícia, res de favoritismes com vol suposar i tem mestre Duran.

¿No podria dar-se es cas, que dits documents arraconats i sense arxivar se trobassen per algun racó de les oficines Municipals?

Justis! i res més implora aquest humil ciutadà inquiero; procedeix es derribo, vengua una i mil vegades, però insistesc en lo manifestat; opín es de caixó s'apurin els fets i que jamai podrà esser gust fer una víctima solapadament, no donant lloc a la pròpia defensa.

Llorenç Beltran

Inca, 12-9-1917

En el mateix número i data de *La Veu d'Inca*, mestre Miquel Duran contestà al transcrit document d'"es Barbó":

COMENTARI

Per lo que correspon a nosaltres no pot dir mestre Llorenç Beltran, que no li donem lloc per defensar-se, puis, a pesar 'haver-nos atacat moltes vegades, grollerament damunt un setmanari per demostrar-li la nostra lliberalitat insertam el seu comunicat en el número, quan no hi venim obligats, i quan els senyors que el mos donaren, deixaren a nostro albridiu la publicació o no, de dit escrit.

Per lo que pertany als altres, mestre Llorenç té el camí aixermat, pot acudir als tri-

bnals, podria haver fet un recurs contra l'acord de l'Ajuntament, pot servir-se de la premsa; ningú l'hi negarà el dret de defensar-se; lo que no pot es insultar, ni infamar a ningú per molta raó que l'hi sembli tenir; mai per aquestes coses hi ha raó.

Ens crida l'atenció que amb el seu comunicat acentui el nostre nom, lo mateix que si nosaltres fossem causa de l'acort de l'Ajuntament, i no diga res contra els regidors. Vendria a lloc aquesta accentuació si hagués demostrat que no dèiem la veritat, però resulta que després de la lectura del comunicat tot queda com abans.

Vegem-ho

1er. El Comunicat no ha posat a retxa l'edifici. encara, està tirant-se dins el carrer.

2.º Tampoc el seu escrit ha tret de dins ca-seva el pou públic. Es povet, un dels més forts d'aigo de la població.

3º. No ha demostrat que presentàs documentació, com ho provaria si mostràs el pla del duplicat que se presentà a la Sala, i que se torna al interessat, sellat i firmat per l'Alcaldia.

4º. El Comunicat tampoc es estat un rebut per demostrar haver pagat els arbitris d'obres, ni el trast del carrer.

En lo únic que sembla tenir una mica d'afarrai, és que D. Pere Dupuy i D. Mique! Arrom l'hi donaren la tirada. Idò, segons es dedueix del comunicat de Mestre Llorenç, la culpa la tenen els qui l'hi donaren la tirada, que són els seus amics, Dupuy i Arrom. El Bal-le d'aleshores queda descartat quan diu que envià a l'encarregat de les obres, Sr. Dupuy. Mes si els dependents del Municipi seguiren per donar la tirada, les instruccions de l'arquitecte Sr. Aleñar, s'encarrega del mort aquest Senyor, amic i arquitecte de D. Miquel Amengual, que proposa al Consistori instrueixi un expedient per depurar responsabilitats.

I vós, Mestre Llorenç, quan vos donaven la tirada, provists de cinta, claus i banderetes, com deis, què no veieu que la vos donaven malament? ¿Que l'amor cego de vostros amics los tapava la vista?... ¿De manera que si el Balle vos hagués dit, de paraula, que porieu edificar en mig de la plaça Major, ho haguesseu fet?

¿O vos pensaveu que assantar dins el carrer era lo mateix que assentar espècies calumnioses damunt Es Gallet? per altra part...casi podíeu estar orgullós i creure que tenieu llibertat per tot... vos havien deixat fer tant.... jara sou una pobre víctima!....

Al parlar nosaltres d'aquesta manera, no es que cerquem responsabilitat a ningú, ni que traguem la cara per l'Ajuntament; res tenim que agrair a la Casa comunal, com a periodistes, no mos sostén ni amb una subscripció, quan l'Ajuntament de Ciutat es abonat de la Veu. Nosaltres no tenim mes interès que les coses del poble dels nostros amors es facin en la millor perfecció i que s'acabin les bunyolades en la urbanització de la Ciutat.

Miquel Duran.

Al setmanari *Foch y Fum* núm. 32, de dia 21 de setembre de 1917, sortí una resposta molt curiosa del corresponsal a Inca, XISPA, i de la Redacció, suposadament del director-proprietari, "es Mascle Ros":

D'INCA. Mos diu es nostro corespnsal antigament Barbó y avuy XISPA DE FOCH.

Acompañ Señor Directo es setmanari local La Veu d'Inca, amb so fi de que reproduyesca es comunicat, que per sa seua publicació (de la cual li dam les gracias), vatx enviarli per mediació de dos Seños suscriptos a dit Setmanari y un d'ells suscripto nostro, al igual que ambos molt señors meus.

El meu comunicat de referencia, va nexa de conveni amistós entre dits Seños y un servido; axó antes que no sortís a llum un altre comunicat tan veridich com es de referencia, sí be algún tant en mes desahogo que per "Foch y Fum" tenia y tench escrit. Ses circunstancias dirán.

Vorá pes mateix setmanari, lo doyut é insustansial de son comentari: agraphintli que una vegada enterat minuciosament doni publicidad á la seva opinió.

Per avuy ja ni ha. Setmana entrant anirá refutasió clara y espontánea del comentarista mestre Miquel Duran (a) lo que vosté y demes ja saben de sobra.

XISPA DE FOCH

NOTA. Diu mestre Durán comentant que podía haver fet un recurs contra l'acord de l'Ajuntament.

Un dels dois que cauen de son pés; pues encara es nostro Ajuntament después que han trascorregut tretse días, no te aprovat s'acort de referensi y mal podia jo posar tal recurs antes de serme á mi notificat.

Altre. Fent referensía á ses espesses calumnioses demunt Es Gallet, bastará dirli que de averí calumnias com suposa, quizá me hagues subsaid lo que á ell cuand sa detensió y encarselament.²

¿Recordau mestra Duran lo de sa festa de sa flor? A mi tan mal parlat (segons vos) no mi han duit. ENSUMAU POETA.

XISPA

COMENTARI

Reproduhí es dos chorizos de LA VEU D'INCA res tendria de particulá, pero per que hem de sometre es nostros lectores (vertadés mallorquins) a una lectura que ni es mateix que l'escriu la sap llegí? Perqué per publicá s'acertat comunicat; d'en Llorens Beltrán, també mos veim obligats amb s'odiós comentari d'en Miquel Duran y ¿perque s'isla de Mallorca s'ha d'enterá de que sa prensa d'Inca escriu un dialecta que no s'ha parlat may a cap lloch del Mon?

Es nostro únich comentari es: Que tothom coneix es Barbó per una persona honrada y sensata que no ha amagada may sa cara, per havé estat sempre es seu lema. SA VERITAT y coneixen també Mestre Duran com a persona tarada, perqué son moltes ses vegades que l'han rossegat y como el culpable es mudo no ha denunciat may ningú.

2 Vid. "Problemes de Miquel Duran i Saurina per un escrit al setmanari CA NOSTRA. Juny 1914." Jornades d'Estudis Locals número 8, de l'any 2007.

*Y si en Duran es un tel
cap aquí trajírauló
y podren amich Barbó
amb calent ferlí es repèl.*

SA DIRECCIÓ

7. EL "BARBÓ", CRONISTA DEL FUTBOL INQUER EN ELS SEUS INICIS

El setmanari *Foch y Fum* núm. 216, de dia 16 de febrer de l'any 1923, porta la primera crònica de mestre Llorenç, que és com se segueix:

Avuy a grandes rasgos vos hablaré des joch del día FOOT BALL o TIRÁ COSSES.

Los equipos F.C. Inquense, Can Simó, y F.C. La Constancia, en es camp des primé luxaven avuy (dijous jardé) per desempate en que se colocaren en s'encuentro anterior.

Viu interes havia despert dit encuentro y per tal motiu una avalanxa d'espectados lo presensiaven.

Falto de coneixements reglamentaris en tal clase d'espectacles, deixaré para los inteligentes sa tarea des relato minucios, detallant única y exclusivament lo más saliente de la jornada y es resultat final.

Aplaudidísim es primer GOL de la tarde degut a una admirable preparació y conseguit pes novel jugado extrem dret des TEAM: F. C. La Constancia, Gabriel Cantalops en rapidísim XOT.

Altre GOL traspasa sa porteria, des PORTERET, obra den Llorens Pons el cual també perteneix al mateix TEAM y axí llegó el resultado final dos a cero.

Comentaris. Los inteligentes, dexant que es molt notada sa superioridad de los vencedores a simple vista, se fan elogis des conjunt y amb especial menció des GUARDAMETA o PORTÉ en Miquel Ferrer, BORRISON.

La Constancia esta de enhorabona y los salons de sa mateixa después de terminat s'encuentro, semblaven un hormiguero VIVAS y URRAS a granel. BARBO

Dia 23 de març del mateix 1923 el setmanari porta la segona crònica esportiva:

Futbol a Inca

Avuy día 18-5-25 som visitats per s'equipo "Pont d'Inqué-Club Mallorca U. P." cuyo equipo miderá las sevas forsas en so F.C. Inquense" Can Simó.

Donat prinsípí, sa portería Club amenada continuament y seguit d'un CORNE sen-sa consecuencias, el seu porter actiu y afortunat.

Cambio de peligro, los Pontdinqués se apoderan del BALÓN y facilísimament apuntan es primer GOL de la tarde. Murmullos y exclamasió unánime, en BENET DORMIA, menos postín y mes vivó. Continua el juego, domini de los Inqueros però res mes, el GOL no llega, los Pontdinqués apretan y porta amenasada, segon GOL y llega el descanso sensa mes innovacions, 2 a 0.

Segona tanda y llega el deseado GOL del F.C. sembla que resentits aprietan de firme y después de inutilisat un y sufrít percance un altre (Xaripas de l'ofici) es conseguít el empate, d'un a altre de los GOLS han mediat 6 minuts. Forses equilibrades y hasta otra. BARBO.

Tercera crònica de Llorenç Beltran al Foch y Fum número 223, de 6 d'abril de 1923:

FUTBOL A INCA

Diumenje, Iberia de Binisalem y F. C. Inquense.

Partit presenciat per numerosa concurrencia cuyo resultat va ser Binisalem 3 GOLS, Inca 2.

Opinió de los tecnicos, forsas equilibradas, actividad y desitjos de triunfar por ambas partes.

Opinió propi. Que los tims de referensi podeu jugar plegats y triunfará el qui tenga el santo de cara.

Deficiencias de abandonar el seu puesto uns y altres y de portés, es Binisalamé afor-tunat y en BONET en so mateix POSTÍN y posturetas, quan para el BALÓN. A EMMENDARSE TOCAN!

Dilluns, Alfonso XIII y F.C. La Constansia (una mascladisa).

Es camp de bote en bote y per primera vegada a Inca, una línea de asientos para los paganos, lo cual resulta de bon efecta y positius resultats.

Altra innovasió: es botiquín de sa CREU ROTJA y una comisió, per cas de necesidat, ausiliá el qui lo necesiti lo cual celebrarem no venga es cas,

Sa primera part, trascorregué sensa insidents ja que ni un ni altre conseguirán apuntarse el deseado GOL; sa portería Inquera amenasada, XUTS temibles de los ALFONSINOS y paradas magistrals des posulá FERRÁ que son aplaudidas salvan sa situació de los inqueros.

Llegó el descanso y reanudat es joch se nota mes encara sa superioridat; admirables preparacions aconseguixen al fin es GOL de la tarde.

En Cerda, com sempre fet un coloso, en una serie de jugadetes qui semblaven a nostros noveles jugadors y aplausos de sa numerosa concurrenci.

Algo. Segurament tendrán en compte i aprendan de los visitants otros TEAMS FUTBOLISTICOS.

Tenrminat s'encuentro foren obsequiats por los vencidos a un TE DANZANT a on assistirem numerosa concurrenci ni es de esperar que los Palmesanos grato recuerdo de la seva vinguda

A simple vista se nota el seu agraiment al ser obsequiats amb un precios BOUQUET de FLORS y mes encara DANSANT al compas de s'orquesta fins al moment de despedida. Barbó.

8. MESTRE LLORENÇ BELTRAN, COMENTARISTA DE CURSES DE BRAUS

A més de les cròniques de futbol inquer, "es Barbó" era, diuen, molt torero i afeccionat a les curses de braus, als toros. Per comprovar-ho, val la pena llegir acuradament dues cròniques: una que surt al *Foch y Fum* número 183, de 30 de juny de 1922, i una altra que es va celebrar durant les festes patronals dels sants Abdon i Senén del citat any de 1922.

1ª.- Tauromàquia inquera.

Becerrada de diumenge.

Matadós: Salao y Tenorio.

Picadós: Toni Pomar, Bomberito, el cual semblava sustituir a los anunciats en cartel, Zurito, Badión y Pelotas.

Peons: Bohemio, Severo, Flaco, Frescales (aquest desconegut d'es public inquiero) y segons las sevas manifestacions, va debutar a Barcelona, Bailarín y Oscurito, coneguts d'es nostro public com los tres primés.

Bous: De Son Sant Martí y ganado ben presentat, algun tant diminuto y segons frase de nostros tauromacos (axo son cabras).

Anem al grano. Son les 4 y mitja d'es dia 25 de juny de 1922, hora prefijada, y despues d'es ritual pañueleo de sa Presidenci, entre los acordes musicals y OLÉS d'es public, aparecen las cuadrillas.

Un 3º de entrada sobra y una 5ª part de sol.

Presidencia: El popular joven José Ferrer (a) BASTÉ.

El primero de la tarde es rebut pes populá aficionat loquero Jaume Beltran, Salao, rodillas al suelo per el bicho no acomete, luego s'adorna en varios farols que se aplauden, despues los piqueros y revolcóns. Los de tanda Bohemio y Severo adornan es bicho cumpliendo como buenos y es maestro coloca un par natural que s'aplaudex. Ve la suerte suprema y despues de una preparació acalorada, pases de marca acreditada entre y rueda el bicho sense necesidad de enterradores. A petición del soberano públic se li concedeix la oreja. El seu segon (tercé de la tarde) el saluda y reb de rodillas, luego veronicas afaroladas y es public se entusiasma.

En banderillas, aceptables el Maestro, Bohemio y Severo y en la suprema pinxa dues vegades, forada altres dues y mata a a 5ª despues de un revolcón sense consecuencias.

El Tenorio, Francesc Ramis, també inquiero. El seu primé (segon de la tarde) surt en molts de peus, intenta pararló, y en balde, al fin varios capotasos lo milló posible y picas que se protestan, en banderillas el Maestro coloca dos pares cumplidos, (Bailarín també se luce, aplauso general) y ve la suprema suerte, despues de vistosos pases entre con arrojo y valentia y hasta losgavilanes fenece sense necesidad de puntilla, a peticio unanime se li concedeixan oreja, rabo y casi pelotas...

Com a final de festa es mes brau de la tarde, revolcones a granel, el maestro ofereix un par a n'es populá MARINO CHARLOT y bnderillean ambos, y despues los de tanda en TOSTAO se luce y en FLACO ni fa ni fa; suenan los clarines y en Tenorio torea de cerca entra y señala una estocada que cuidan de arrencarla (algo atravesada) entra de nou u rueda el bixo. Es sacado en hombros.

Es public surt satisfet y hasta otra.

Barbó

2ª.- Taurófilas d'Inca

SA CORRIDA DE DIUMENGE

Barajas, Gitanillo y Morenito

6 de Villagodí.

Entrada colosal.

Presidenci a cargo d'es concejal lliberal don Juan Truyol asesorat pes populá aficionat palmesano y periodista diurno de laboriosidad nocturna señó Alomar. |

En BARAJAS amb el seu primé, bons lances, los piqueros ni fa ni fu, en banderilles se cumple nada más, ve la suerte suprema es bitxo difícil lo pasa como se puede siempre de cerca entra como se debe y dobla de media en su sitio, aplausos y vuelta al ruedo.

Surt el 4º en picas res notable, banderillea Barajas malamentísim y peons cumplen com a bons, suena el clarín, pases a salir del paso un_galletazo y,rueda sin puntilla. Divesidad de pares.

En GITANILLO amb el seu 1º (segon de la tarde) se luce con lances afarolats, una puya buena. Gitanillo al quite otra super y Morenito colea luciéndose, en banderillas los de tanda cumplen; llega la suprema y se ven pases de ley dobla un pinchazo y una algo atravesada.

El 5º y una vegada mes acreditada sa frase no hay 5º malo; bravura, poder y nobleza voluntarioso en puyas; el maestro se luce, en banderillas cumplen los de tanda, cambio de suerte y lo pasa algo embarullat, un pinchazo una en su sitio y descabella al primero aplausos de ley.

En MORENITO amb el 3º se luce moliniteando pren ses picas reglamentaris y un penco para el arrastre; en banderillas dos y mitj pares del maestro, es dos ultims

bons, cambio de suerte, pases de rodillas afarolats mitja en su sitio y serie casi interminable de intents de descabello, al fin dobla.

6º y último poderós, noble y brau, el de la tarde se arrima y tumba a granel, banderillea el maestro al quiebro los pares de la tarde la suerte suprema y después de vistosos y arriesgats pases mata a la primera y de primera. (Ovación).

ES TAUROMAKO Barbó

9. LLOANCES AL BARBÓ

Llorenç Beltran Salvà tenia infinitat d'admiradors. Fins i tot, si aquests sabien que el "Barbó" no assistiria al Ple, no hi anaven. Una dotzena d'aquests admiradors escrigueren una carta oberta al Sr. Director del *Foch y Fum* i li digueren:

VIVA es Barbó!

Sr. Director d'es popular setmanari "Foch y Fum".

Molt Sr. nostro: Temps fa que admiram sa generositat d'es nostro conciudadà es Barbó INQUERO.

Sabem noltros, que degut a n'es Barbó, es poble pagano se preocupa en veure com tractan d'administrar el fondo comú es nostros administradors, assistint a presència setmanalment ses sessions d'es nostro Ajuntament.

Sabem també noltros, que degut a sa protesta d'es poble iniciada pes mateix Barbó, deixà es nostro Ajuntament sense efecte s'acuerdo d'ASSESSINAR sa plassa d'es bestia emplantant en es seu Centro Sa Cortera cuya construcció en es pareixer va per bon camí, i té traces de que siga un fet a cert solar bastant cèntric i cedit en es nostro Ajuntament, gratis.

Son tantes ses coses que sabem, totes elles degudes a sa intervenció des Barbó!

Per totes elles es per lo que avui a vostè Sr. Director acudim, suplicant-li alenti es mentat Barbó i sàpiga que a n'es seu costat está tota, pero tota, sa part sana inquera, se que clar i llampant clama: VIVA es Barbó INQUERO!

Gràcies anticipades i mani feines en es seus fidels amics i admiradors "Foch y Fum" EROS. A.R. M.V. J.F. F.F. LL.J P.J. M.A. C.D. R.R.B. A. A. P. S. D. A. Segueixen ses firmes.

Un comentari

Des de fa molt de temps es Barbó Inquero va demostrant que es un incansable batallador, que diu sa veritat (La setmana anterior el Barbó havia denunciat damunt el "Foch y Fum" el fet que alguns veïnats del carrer Comerç havien entrat el seu soterrani davall el carrer uns dos metres) i no amaga sa cara; per lo mateix es que donam cabuda a ses anteriors retxes, sense demanar-li permís, ja que estam segurs que si l'hi ho demanam no mos ho comportarà per lo modesta que es sa seua persona, pero sa tracta d'un riesgo de Justicia i per fer justícia, noltros no demanam permís a ningú.

"Foch y Fum"

10. COLOFÓ. UNA ALTRA CARA DE LA TRÀGICA HISTÒRIA

Passats només deu anys després de la seva mort, la ciutat d'Inca s'havia transformat radicalment. Per la força militar i dictatorial, s'imposà una nova manera de fer política, periodisme, crítica, etc. Es veu clarament aquest canvi polític i cultural quan llegim la crònica periodística de la visita del dictador Franco a Inca l'any 1947. Per la seva transcendència i valor documental, transcriurem íntegrament la crònica del diari *BALEARES* núm. 2.336, de di-vendres, 16 de maig de 1947, pàgina 5:

INCA FUE RESUMEN Y COMPENDIO DEL JÚBILO EXPRESADO ANTE LA VISITA DEL CAUDILLO, POR LOS PUEBLOS ISLEÑOS. A través de la tierra mallorquina.

Camino de Inca, en cuya ciudad vamos a asistir a otra de las apasionantes etapas de la estancia del Caudillo en nuestra tierra, una lluvia fina, penetrante y muy tupida pone un celaje maravilloso a nuestro campo. Hay un momento –digámoslo con el corazón en la mano– en que uno prendado de la belleza del paisaje y de ese escalonado entusiasmo que, de vez en vez, pone jalones de gloria sobre la carretera con esos grupos de payeses que esperan el paso del Caudillo, se llega, digo, hasta bendecir esta lluvia que hace más digna de agradecer esa espera esperanzada.

Marratxí, el primer pueblo que cruzamos tras los aledaños del Pont d'Inca -con doble hilera de gente-, ha levantado su arco triunfal, el primero de la serie de los que iremos cruzando hasta Inca. En Montuiri (Seria Santa Maria?) y en Consell volvemos a cruzarnos con espléndidos arcos que, al pasar nuestro coche, dan un liviano cobijo a los privilegiados que, de entre los centenares que esperan el paso de Franco, tienen de techado estas enramadas y graciosos adornos. En Consell, precisamente, hay un detalle muy simpático y es éste el que toda la carretera, hasta la salida del pueblo, ha sido adornada sencillamente y exquisitamente con muchos tiestos de geranios.

Con un verde muy tamizado por la lluvia, perdido en el fondo un barrunto de montañas difuminadas, sigue el coche su marcha y atrás queda Binisalem, con su arco también y todo el pueblo en la calle, bajo una sinfonía de paraguas, pues la lluvia fina se ha transformado ya en un aguacero imponente. Y he aquí una grata sorpresa. Los llosetenses, apartada su villa más de tres kilómetros de la carretera general, han "trasladado" el corazón del pueblo a aquélla, y sus gentes, con su entusiasmo, su alegría con sus mujeres portadoras de frescas flores, aquí están, en la carretera, aguantando el chaparrón a pie firme y haciendo guardia a su arco, en el que saludan al Caudillo. Nuestro coche cruza veloz, pero algo se nos quedó prendado en la vista y hasta muy adelante llevamos grabada una imagen tierna, la de unas monjitas, empapadas sus ropas, muy sonrientes, en compañía de unas chiquillas y todas ellas con las manos llenas de rosas.

Llegamos a Inca, compendio y resumen de cuanto hasta aquí hemos ido viendo y oyendo en nuestra ruta.

ENTUSIASMO EN INCA

Cae sobre la ciudad, empavesada toda ella y con todos sus habitantes en la calle, una lluvia torrencial. Y dan ganas de quitarse la gabardina, que suena y sabe a prenda de retaguardia en un frente de entusiasmo como éste, en un lugar donde todo el mundo, grandes y chicos, sonrían bajo la lluvia y sobre el fango de muchas de estas calles, algunas de reciente construcción y convertidas en barrizales. Las primeras autoridades esperan en el primer arco y, en la multitud que se agolpa en la entrada a la ciudad, hay pequeños ramalazos de emoción cada vez que se divisa un coche. Hay una sirena, ¿hasta qué punto no fue la emoción la que también hizo dispararla antes de tiempo, que suena con persistencia y no en balde...?

A los pocos minutos, falta un cuarto para las seis, explota un grito que, como un eco imponente, se repite por los alrededores, en calles y plazas: ¡Es Franco! ¡Es Franco!. El coche de S. E. precedido de los motoristas, se acerca. La lluvia sigue arreciando, pero ya poco importa... Los gritos son ensordecedores y las autoridades locales se abren paso para dar la bienvenida, en nombre de la ciudad, al Generalísimo.

Rinde honores a S.E. una compañía del batallón de Infantería.

Seguidamente S. E. se traslada al grupo de Viviendas protegidas “José Antonio”. Le acompañan el Capitán General, los Ministros, el Gobernador Civil, el Alcalde de Palma, el Alcalde de Inca y otras autoridades. Las viviendas, de líneas muy airo-sas, constituyen un grupo de 35 que, con todo derecho, es una obra de la que puede estar orgullosa la Obra Sindical del Hogar.

Un arco al comienzo de la calle y una tribuna frente a ellas completan el adorno natural del grupo. Y a la multitud que ya esperaba aquí reunida se une la que llega del interior de la ciudad que trae ya la buena nueva de la llegada del Caudillo. Otra explosión de entusiasmo estalla al llegar el coche de S.E. y al ver la gente que el Caudillo baja del coche y a pie, se dirige a la tribuna. En ella, junto al Jefe del Estado y su séquito, se sitúan el Alcalde de Inca don Juan Jaume Nadal, los gestores, el Teniente Coronel Sampol y el Delegado Provincial de Sindicatos y Procurador en Cortes señor Rotger, en compañía de jerarquías de la Obra Sindical.

Se procede a la bendición del grupo que hace el Obispo Coadjutor de Mallorca Dr. Hervás. Inmediatamente S.E. va entregando, entre una salva constante de aplausos y gritos de ¡Franco, Franco, Franco! los títulos y las llaves a los beneficiarios de las viviendas. Todos y cada uno de los que se acercan al Caudillo, algunos con lágrimas en los ojos, expresan una incontenible emoción que se traduce en saludos llenos de sinceridad y espontaneidad al Caudillo. Este, sonriente, va estrechando la mano a cada uno de ellos. Tras la entrega, y en medio de un gran silencio, mientras un sol tímido y agonizante apunta y reconforta y vence en parte a la lluvia que finalmente cesa, el Caudillo pronuncia unas palabras vibrantes, cordialísimas, que la multitud interrumpe con aplausos.

Tras ellas, un grupo de muchachas ataviadas con trajes típicos se acercan al Caudillo para ofrecerle el homenaje de unas flores que S.E. acoge con sonrisas y admirando muy complacido la gracia de las muchachas. Y, por último, S.E. visita varias viviendas y sube al coche, mientras cae sobre él una lluvia de flores que manos femeninas echan a volar.

En Inca, el grupo de Artes Gráficas obsequió al Caudillo con un álbum con muestras de espléndidos trabajos tipográficos realizados en la ciudad, y el Gremio de zapateros con tres pares para él, su esposa e hija, de artesanía, espléndidas realizaciones de una de las más florecientes industrias de la localidad.

11. CONCLUSIONS I AGRAÏMENT

Aquesta segona part de la tragèdia del mestre barber Llorenç Beltran Salvà, "es Barbó", ens dona més coneixements de la seva vida, en certs moments, tràgica. La seva col·laboració al setmanari *Foch y Fum* li confereix un respecte per aquella Inca en què els obrers i gent pobra era oprimida encara més, per la seva opinió escrita al citat setmanari.

Els poders polítics, militars i religiosos el veien com un dimoni. Vet aquí aquesta lluita aferrissada entre angelets i dimonions. Els angelets, com sempre, tornen a enviar els dimonions, encara que aquests siguin "boiets", a l'infern. Les bales llevaren la vida al "Barbó", però no han acabat amb la vida de recordances, alegries, plors i dolors del mestre barber Llorenç.

La gran ironia del "Barbó" queda reflectida en el seu darrer testament dictat a la presó d'Inca, hores abans de ser mort per afusellament. En aquells moments històrics, els poders no acceptaven ni la crítica ni un altre pensament que no fos el seu. Tota una lliçó!

"Es Barbó" fou un cronista dels primers partits de futbol, quan a Inca hi havia el FC Inquense i el FC La Constància. Els seus comentaris van ser molt curiosos. Igualment fou un cronista de les curses de braus que es feien en aquells anys a Inca.

Mestre Llorenç Beltran mereix un altre treball que doni a conèixer la seva extensa i intensa col·laboració al *Foch y Fum*, que va des de l'any 1917 fins al juliol de 1936. El director del citat setmanari Jordi Martí Rosselló, "ES MAS-CLE ROS", el considerava un bon col·laborador i amic.

També voldria expressar un agraïment al Sr. Guillem Alomar Borràs, nascut a Inca l'any 1958, fill de Llorenç Alomar i de Maria Borràs, encara viva. El seu pare era de Can Cortí, nascut i criat al carrer de Can Valella, al cafè o taverna del mateix nom. Va regalar-me una fotocòpia del testament de mestre Llorenç Beltran Salvà i fotos d'ell i de l'esposa, Apol·lònia Maria Alomar Ramis. Un covo ple de sentides gràcies.

Figura 1. Retrat de Llorenç Beltran (imatge conservada per la família).

MIQUEL DURAN I SAURINA

Figura 2. Retrat de Miquel Duran.

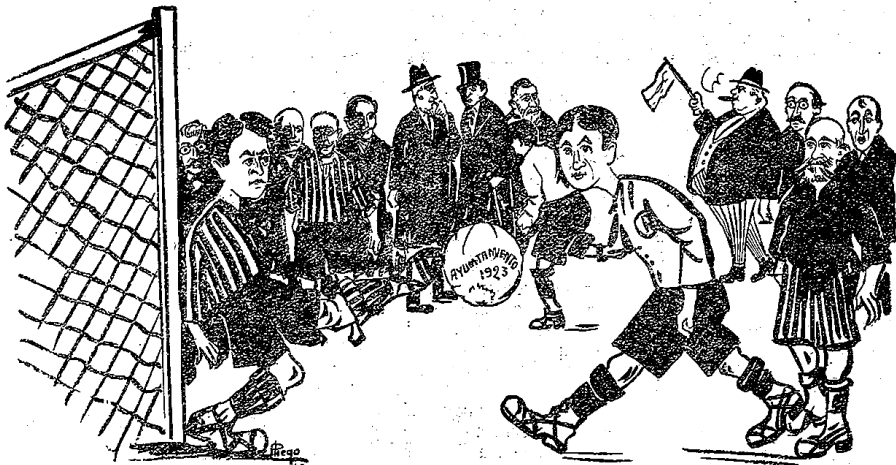

Figura 3. Caricatura d'un partit de futbol publicada a *Foch y Fum*.

